

Onderzoek Flora- en faunawet Groot Zonnehoeve en Transferium Barnewinkel, Apeldoorn

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Apeldoorn
Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn
tel: 055 - 580 26 91
fax: 055 - 580 11 66
www.apeldoorn.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude B.V.
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB Goor
Tel.: 0547 263515 Fax: 2547-263315
e-mail: info@eelerwoude.nl
<http://www.eelerwoude.nl>

Project nr. 3802

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
M. Volkers	G. Lubbers	5 maart 2010

INHOUD

1.	HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING.....	1
1.1	Aanleiding en doel.....	1
1.2	Ligging en begrenzing onderzoeksgebied.....	1
1.3	Flora- en faunawet beschermt flora en fauna.....	2
1.4	Ruimtelijke ontwikkelingen.....	2
2.	ONDERZOEKSMETHODE.....	4
2.1	Broedvogels.....	4
2.2	Vleermuizen.....	4
2.3	Overige soorten.....	4
2.4	Literatuur.....	5
3.	RESULTATEN EN ANALYSE.....	6
3.1	Geen beschermde planten aangetroffen.....	6
3.2	Een aantal beschermde vogels aangetroffen.....	6
3.3	Vleermuizen.....	7
3.4	Overige zoogdieren.....	8
3.5	Amfibieën.....	9
3.6	Overige beschermde soorten.....	9
4.	EFFECTENBEOORDELING EN CONCLUSIES.....	10
4.1	Effectenbeoordeling.....	10
4.2	Conclusies en advies.....	12
4.3	Samenvatting.....	16
4.4	Afbakening.....	14

LITERATUUR

BIJLAGEN

1. HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van de gemeente Apeldoorn is in 2009 een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd voor de projectlocatie Groot Zonnehoeve / Transferium Barnewinkel in Apeldoorn. Het onderzoek is bedoeld als een actualisatie van de onderzoeken in 2003 en 2004 (*Natuurwaarden van de Oostpoort in de gemeente Apeldoorn, Adviesbureau Mertens, 2004a & Natuurwaarden in het plangebied Zonnehoeve, Adviesbureau Mertens, 2004b*), en vleermuisonderzoek in 2007 (*Vleermuizen in vijf reconstructiegebieden in 2007 in Apeldoorn, Adviesbureau Mertens, 2007*).

Het projectgebied ligt aan de oostzijde van het centrum van Apeldoorn en omvat het gebied tussen de Zutphensestraat (noord), de spoorlijn Apeldoorn-Zutphen (zuid), de spoorlijn Apeldoorn-Deventer (west) en de A50 (oost). Het onderzoek heeft zich gericht op de onderdelen van dit gebied waar nog ruimtelijke

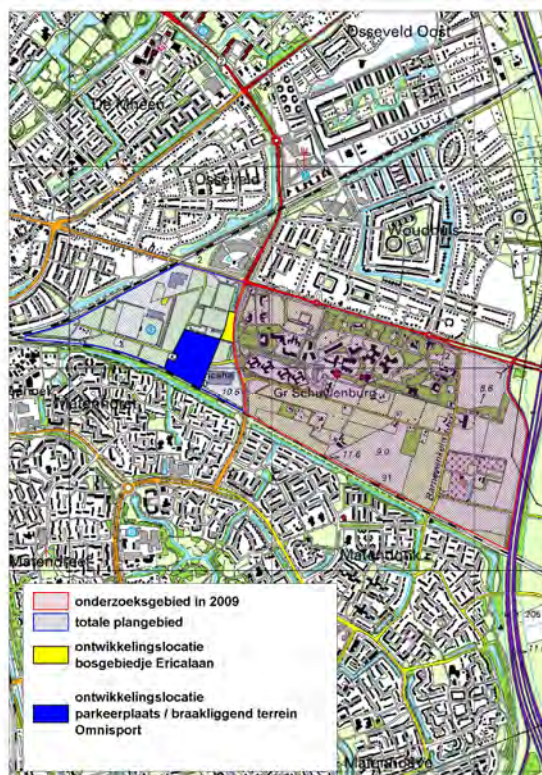
ontwikkelingen gaan plaatsvinden; de reeds ontwikkelde delen zijn buiten beschouwing gelaten. Dat wil zeggen dat er in het gebied ten westen van de Laan van Erica (De Voorwaarts) alleen de ontwikkeling van twee locaties in ogenschouw is genomen; een ontwikkelingslocatie langs de laan van Erica ter plaatse van een klein bosje (geel in figuur 1) en de ontwikkeling ten zuiden van Omnisport (blauw in figuur 1). Het gebied ten oosten van de Ericalaan (rode arcering in figuur 1) is, met het oog op de actualisering van de onderzoeksgegevens uit 2004, geheel in het onderzoek betrokken.

Het bosclement langs de Laan van Erica en de parkeerplaats en het braakliggend terrein rondom Omnisport zijn in 2009 onderzocht op basis van een verkennend veldbezoek op 17 november 2009.

Deze rapportage richt zich op een weergave van de resultaten van het veldonderzoek in 2009 binnen het in figuur 1 in rood weergegeven onderzoeksgebied. Waarnodig wordt verwezen naar de rapportage van het basisonderzoek uit 2004 (*Mertens, 2004a*) en andere onderzoeken van Mertens in en direct rond het projectgebied uit 2003 en 2007 (*Mertens 2004b & 2007*).

1.2 Ligging en begrenzing onderzoeksgebied

Het plangebied bestaat voor een deel uit het terrein van Groot-Schuylenburg ('s Heerenloo), een centrum voor mensen met een verstandelijke beperking. Groot-Schuylenburg bestaat uit parkachtig landschap en oud bos (dat al op de kaart van 1840 aanwezig is) voorzien van verschillende (opvang)complexen, verblijven en paviljoenen voor mensen met een verstandelijk beperking. Op het terrein staan naast de nieuwe(re) paviljoenen (jaren '80) nog enkele vooroorlogse gebouwen die bijna allemaal Rijksmonument zijn.

Figuur 1. Ligging en begrenzing projectgebied (voor een toelichting zie paragrafen 1.1 en 1.2).

Het plangebied buiten Groot-Schuylenburg heeft een grotendeels agrarische functie en bestaat uit gras- en bouwland (maïs). Verder zijn binnen het plangebied een kwekerij, houtwallen en enkele braakliggende en verruigde percelen aanwezig. Binnen het gebied zijn geen grote agrarische bedrijven meer gevestigd. Een deel van de voorheen aanwezige (agrarische) bebouwing is reeds gesloopt en op een aantal locaties is een begin gemaakt met de realisatie van de nieuwbouwwijken.

1.3 Flora- en faunawet beschermt flora en fauna

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst.
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings-

of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaar rond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van spechten, uilen en boombewonende roofvogels.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar de bijlagen.

1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen

Binnen het plangebied vinden een viertal grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen plaats. De effectenbeoordeling in deze rapportage is gebaseerd op de hier beschreven ontwikkelingen. Wijzigingen in deze ontwikkelingen kunnen leiden tot andere conclusies in deze rapportage. Kaartbijlage 2 geeft een overzicht.

De ontwikkeling van het plan De Voorwaarts is grotendeels reeds uitgevoerd. Een uitzondering vormen de twee nog geplande ontwikkelingsgebieden. Het ontwikkelingsgebied Omnisport betreft een braakliggend zandig terrein en een (halfverharde) parkeerplaats. Het ontwikkelingsgebied langs de Laan van Erica omvat een klein bosje en laanbeplanting langs de weg. Bij de realisatie van nieuwbouw zal dit bosje verdwijnen. De overige ontwikkelingen binnen de plannen van De Voorwaarts zijn reeds eerder onderzocht en getoetst en worden in het kader van dit onderzoek verder buiten beschouwing gelaten.

De Zutphensestraat aan de noordzijde van het plangebied alsook de Laan van Erica zullen worden verbreed. De beplanting langs de Laan van Erica zal daardoor worden aangetast. Voor de verbreding van de Zutphensestraat zal het aanpalende bos over een breedte van ca. 10 meter moeten wijken. Daarnaast zal de realisatie van de wegverbreding ook wijzigingen in de (straat)verlichting met zich meebrengen.

Op diverse locaties binnen het plangebied wordt binnen het plan Groot Zonnehoeve woningbouw ontwikkeld (groene arcering in bijlage 2). Een deel daarvan betreft nieuwbouw en renovatie binnen het gebied Groot-Schuylenburg (het als zodanig te noemen Parkbos Schuylenburg). Ten zuiden van dit deel wordt de woningbouw Zonnehoeve

ontwikkeld. De nieuwe structuren worden in het kaartbeeld al weergegeven. Aanwezige beplantingen worden zoveel mogelijk ingepast maar zullen op een aantal plaatsen moeten verdwijnen door de bouw van woningen en aanleg van nieuwe ontsluitingswegen. De aanwezige (agrarische) open ruimte wordt grotendeels gevuld door de nieuwbouwplannen. Als uitvoering van de Groene Wig van Apeldoorn wordt langs de weg de Voorwaarts voorzien in een groenstrook, bestaande uit boomgroepen en graslanden.

In de noordoosthoek van het gebied is voorzien in de aanleg van een transferium en de bouw van een hotel. Het particuliere perceel (rechthoekje in bijlage 2) in de zuidoosthoek van het terrein blijft gehandhaafd. Voor de kwekerij ten westen hiervan wordt op dit moment onderzocht of het deelgebied wordt ontwikkeld ten behoeve van nieuwbouw voor onderwijs. Aan de wegen, sloten en aanwezige beplantingen verandert vooralsnog niets. Wel zal deze omgeving extra worden verlicht. Ten oosten van het huiskavel ligt momenteel een onbebouwd perceel in gemeentelijk eigendom. Op dit perceel is een bedrijfsmatige ontwikkeling voorzien.

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1 Broedvogels

Om een beeld te krijgen van aanwezige broedvogels zijn drie gerichte veldbezoeken uitgevoerd in de vroege ochtenduren van 21 mei, 3 juni en 1 juli 2009. De weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken naar broedvogels waren overwegend gunstig.

Voor de inventarisatie van broedvogels is gebruik gemaakt van de methode van uitgebreide territoriumkartering (Van Dijk, 2004), waarbij alleen de minder algemene broedvogelsoorten zijn geïnventariseerd. Van de algemene soorten is alleen hun aanwezigheid (als broedvogel) genoteerd. Deze methode wordt beschouwd als een standaardmethode voor de inventarisatie van broedvogels. Bij de methode worden territoriumindicerende waarnemingen (zang, balts etc.) zo nauwkeurig mogelijk op veldkaarten ingetekend. De veldbezoeken zijn uitgevoerd in de vroege ochtenduren en richtten zich met name op (zingende) broedvogels. Extra aandacht ging uit naar broedvogels die jaarrond gebruik maken van hun vaste rust- en verblijfplaatsen (nesten). De nachttactieve soorten zijn geïnventariseerd tijdens de veldbezoeken naar vleermuizen.

Het veldonderzoek is uitgevoerd vóór aanpassing van de lijst met ontheffingsplichtige (en te onderzoeken) broedvogels in augustus 2009. Dit betekent dat van de huismus, die na de wijziging als een zgn. 'jaarrond-soort' wordt beschouwd, geen informatie over aantallen is verzameld. Wel is een beeld verkregen van de kwalitatieve verspreiding van de soort en is een indruk verkregen van de aanwezige aantallen.

Voor het uitvoeren van onderzoek naar broedvogels geldt op dit moment nog geen onderzoeksprotocol. Een onderzoeksinspanning van drie veldronden wordt over het algemeen echter beschouwd als een minimum. Onze indruk is dat de onderzoeksinspanning in dit gebied voldoende is geweest om een goed beeld te krijgen van de aanwezige broedvogels. Opgemerkt wordt wel dat het veldwerk (door omstandigheden) laat in het

seizoen is gestart. Hierdoor kunnen vroeg in het seizoen actieve soorten als spechten en uilen zijn gemist. We verwachten echter niet dat dit tot andere conclusies zou hebben geleid met betrekking tot de groep van ontheffingsplichtige soorten. Dit mede ingegeven door onderzoeksresultaten uit eerdere jaren.

2.2 Vleermuizen

De vleermuizen zijn geïnventariseerd met behulp van een batdetector (Pettersson D100 en D240x). Naast het vaststellen van belangrijke foerageerplekken en vliegroutes, is de aandacht voornamelijk gericht op het vaststellen van vaste rust- en verblijfplaatsen. De weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken waren gunstig voor het waarnemen van vleermuizen (weinig wind, geen neerslag, > 12° C). Er zijn in totaal acht veldbezoeken uitgevoerd: op 3 en 16 juni (avond), 1 en 29 juli (ochtend), 19 augustus (avond), 14 september (avond). De veldbezoeken op 3 juni en 1 juli zijn uitgevoerd door twee personen die gelijktijdig een deel van het onderzoeksgebied onderzochten. De veldbezoeken in september waren bedoeld om een beeld te krijgen van mogelijk aanwezige baltsende vleermuizen. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen uit het Vleermuisprotocol. Tijdens het veldwerk is ook aandacht besteed aan het mogelijk voorkomen van andere nacht- en schemeractieve soorten als uilen en steenmarter.

2.3 Overige soorten

Tijdens alle veldbezoeken zijn waarnemingen verzameld van de groep van overige beschermde soorten. Op 16 juni zijn de watervoerende watergangen aan de oostkant van het gebied bemonsterd met behulp van een (Ravon)schepnet.

Verder is gedurende de veldrondes extra aandacht uitgegaan naar de mogelijke aanwezigheid van (verblijfplaatsen van) strikt

beschermde dan wel ontheffingsplichtige soorten als steenmarter en eekhoorn.

Tot slot wordt opgemerkt dat op 17 november 2009 een verkennend veldbezoek is uitgevoerd aan het bosperceel aan de noordzijde van de laan van Erica (gele arcering in figuur 1).

2.4 Literatuur

Naast de informatie die verkregen is door middel van veldonderzoek is gebruik gemaakt van een beperkte hoeveelheid aan literatuurbronnen (in hoofdzaak verspreidingsatlassen). Tevens is gebruik gemaakt van eerder uitgevoerde flora- en faunaonderzoek in en rond de projectlocatie door Adviesbureau Mertens. Het gaat hierbij om een inventarisatie van de natuurwaarden aan de Oostpoort (noord- en westzijde projectgebied) te Apeldoorn uit 2003 (*Adviesbureau Mertens, januari 2004a*), een inventarisatie van natuurwaarden in het plangebied Zonnehoeve in 2004 (*Adviesbureau Mertens, 2004b*) en een inventarisatie van vleermuizen in vijf deelgebieden in Apeldoorn in 2007 (*Adviesbureau Mertens, november 2007*). Tevens is gebruik gemaakt van een vogelinventarisatie uit 2007 door G.J. Blankena, ecoloog Gemeente Apeldoorn (*Blankena, mei/juni 2007*).

3. RESULTATEN EN ANALYSE

3.1 Geen beschermde planten aangetroffen

Onderzoek 2009

Er zijn binnen het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van de groeiplaatsomstandigheden zouden in het gebied het beschermde grasklokje en de brede wespenorchis voor kunnen komen. Het gaat om soorten die een lichte bescherming genieten (tabel 1). Strikt beschermde plantensoorten worden op basis van de aanwezige terreinkenmerken niet verwacht.

Eerdere onderzoeken

Ook tijdens de eerder uitgevoerde onderzoeken zijn geen strikt beschermde plantensoorten aangetroffen (*Mertens 2004a en 2004b*). Wel zijn met de aangegeven onderzoeken enkele groeiplaatsen van brede wespenorchis en grasklokje vastgesteld langs de Laan van Erica en van brede wespenorchis langs de Woudhuizermark.

3.2 Een aantal beschermde vogels aangetroffen

Onderzoek 2009

Binnen en direct rondom het projectgebied zijn in 2009 tenminste 34 broedvogelsoorten vastgesteld (tabel 1). Het gaat in hoofdzaak om algemene soorten van bos en parkachtig landschap en soorten van een half open, agrarisch landschap. Tevens zijn een aantal karakteristieke en meer kritische soorten oud loofbos waargenomen zoals boomklever, boomkruiper, goudvink en holenduif.

Drie waargenomen soorten komen voor op de zogenaamde 'Rode Lijst van kwetsbare en bedreigde vogelsoorten' uit 2004. Het gaat hierbij om huismus, kneu en spotvogel.

Met uitzondering van huismus en een eenmalige waarneming van buizerd, zijn er in het gebied geen vogelsoorten aangetroffen die

Tabel 1: Waargenomen vogelsoorten in plangebied; aantallen en aanwezigheid (+)

soort	2009	2003*	2004**	2007 ***
bonte vliegenvanger				+
boomklever	+	+	+	+
boomkruiper	9	+	+	+
bosrietzanger	+			
ekster	+		+	+
fitis	+	+	+	
gaai	+	+	+	+
gekraagde roodstaart	1			
goudhaantje	+			+
goudvink	1			
grasmus	3		+	
groenling	+		+	
grote bonte specht	4			+
heggemus	+		+	+
holenduif	3			+
houtduif	+	+	+	+
huismus	+		+	
kauw			+	
kievit	3		+	
kneu	2		+	
koolmees	+	+	+	
merel	+	+	+	+
pimpelmees	+	+	+	
putter			+	
roodborst	+	+	+	+
scholekster	1			
spotvogel	3		+	
spreeuw	+		+	
staartmees		+		
tijftjaf	+	+	+	+
tuinfluitier				+
Turkse tortel	+			+
vink	+	+	+	+
wilde eend	+			
winterkoning	+		+	+
witte kwikstaart	+			
zanglijster	+	+	+	+
zwarte kraai	+	+	+	
zwartkop	+	+		

* alleen deelgebied Zutphensestraat, uit: Mertens januari 2004

** uit: Mertens, 2004

*** inventarisatiegegevens zutphensestraat G.J. Blankena, gem. Apeldoorn, 2007

jaarrond gebruik van hun verblijfplaatsen. Hierbij is uitgegaan van de per 26 augustus van dit jaar aangepaste vogellijst. Van buizerd is slecht eenmaal een foeragerend exemplaar waargenomen, een nestlocatie van deze soort is niet aangetroffen.

De waarnemingen van huismus concentreren zich aan de westzijde van het Groot-Schuylenburg. Op tenminste zes locaties zijn territoriale (roepende) huismussen aangetroffen. Het gaat om tenminste 12 territoria. Het werkelijke aantal kan echter groter zijn omdat niet gericht informatie over aantallen is verzameld. Ook rond het woonhuis op de kwekerij in de zuidoosthoek van het gebied is tenminste één territorium van huismus vastgesteld.

Eerdere onderzoeken

In totaal zijn in het plangebied 39 verschillende broedvogels waargenomen in de periode 2004 tot en met 2009.

Tijdens eerder onderzoek zijn eveneens geen jaarrond beschermde vogelsoorten of andere rode lijst soorten aangetroffen in het projectgebied. In tabel 1 is een overzicht gegeven van de aangetroffen vogelsoorten binnen het projectgebied.

3.3 Vleermuizen

Onderzoek 2009

Binnen het projectgebied zijn vijf vleermuissoorten aangetroffen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis.

De gewone dwergvleermuis is verspreid door het projectgebied aangetroffen en is veruit de meest algemene en meest talrijke soort. Het gaat om enkele tientallen dieren. De soort houdt zich overdag op in gebouwen. Op één locatie in het plangebied (binnen Groot-Schuylenburg) is met zekerheid een invlieglocatie van een enkele gewone dwergvleermuis vastgesteld en ook een vermoedelijke verblijfplaats in één van de monumentale panden (figuur 2). Bij de kwekerij is tijdens de septemberrondes een belangrijk foerageergebied vastgesteld waar enkele tientallen dwergvleermuizen gebruik maken van het aanwezige waterreservoir en nabijgelegen watergang om te foerageren.

Gelet op het aantal dieren dat hiervan gebruik maakt moet dit deelgebied worden aangemerkt als belangrijk foerageergebied en maakt het een wezenlijk onderdeel uit van het leefgebied van deze vleermuispopulatie.

Tijdens de najaarsrondes in september, gericht op baltsende vleermuizen zijn verspreid over het terrein kleine aantallen baltsende dieren waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen verkregen voor de aanwezigheid van baltsverblijven of overwinteringslocaties. Van de gewone dwergvleermuis is echter bekend dat hij in kleine aantallen maar ook wel solitair overwintert op vorstvrije plaatsen in gebouwen (met name in spouwmuren). Gelet op het grote aanbod aan potentieel geschikte panden kunnen overwinterende dwergvleermuizen in principe op veel locaties worden verwacht.

Van de laatvlieger zijn verspreid door het gebied kleine aantallen foeragerende dieren waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen verkregen voor de aanwezigheid van verblijfplaatsen (in gebouwen) of belangrijke vliegroutes of belangrijk foerageergebied voor deze soort.

De waarnemingen van rosse vleermuis hebben betrekking op een enkel overvliegend en kort in het terrein foeragerend exemplaar. Ook gewone grootoorvleermuis is slechts eenmaal waargenomen binnen de projectlocatie. Het gaat om een waarneming van een foeragerend dier op 3 juni op het terrein van Groot-Schuylenburg. Van grootoorvleermuis is echter bekend dat de soort een beperkte actieradius heeft (1.000 tot 1.500 meter rond de verblijfplaats). Gelet op de aanwezige biotoop wordt geconcludeerd dat binnen het plangebied van Groot-Schuylenburg een verblijfplaats aanwezig moet zijn. De soort is zowel boom- als gebouwbewonend. Het is niet waarschijnlijk dat de waargenomen grootoorvleermuis van buiten het projectgebied afkomstig is. Hiervoor is de afstand te groot en is de sterk verstedelijkte omgeving weinig geschikt.

Van baardvleermuis zijn op meerdere velddata foeragerende dieren waargenomen. Verblijfplaatsen (in bomen en/of gebouwen) en vliegroutes zijn niet aangetroffen. Gelet op de waarnemingen is het waarschijnlijk dat binnen het plangebied van Groot-Schuylenburg een

verblijfplaats van enkele dieren aanwezig is, bijvoorbeeld in oude (loof)bomen.

Eerdere onderzoeken

Tijdens eerdere veldonderzoeken zijn binnen het onderzoeksgebied ook veelal gewone dwergvleermuizen waargenomen (*Mertens 2004a/b en 2007*). Het ging vooral om foeragerende vleermuizen. Tevens is toen langs de Zutphensestraat een vliegroute van dwergvleermuis vastgesteld (*Mertens 2004a en 2007*).

Tijdens het onderzoek in 2003 is ook een vliegroute van laatvlieger aangetroffen aan de oostzijde van Groot-Schuylenburg. In de daaropvolgende onderzoeken, inclusief het onderzoek in 2009 zijn slechts enkele foeragerende exemplaren binnen het onderzoeksgebied waargenomen.

Verder zijn door Mertens tijdens de verschillende onderzoeken nog enkele exemplaren van ruige dwergvleermuis en watervleermuis waargenomen. Het gaat om een tweetal exemplaren boven de watergang ten zuiden van het spoor. In de verslaglegging wordt tevens een aanname gedaan over het voorkomen van verblijfplaatsen van watervleermuis. Geconcludeerd wordt dat deze niet aanwezig zijn binnen het plangebied. Wel is een kolonieplaats bekend op landgoed Woudhuizen ten oosten van het projectgebied (*Mertens, 2004a*). De kolonieplaats is hooguit enkele kilometers van de planlocatie verwijderd.

Foto 1. Overzicht projectgebied ter hoogte van de Groene Voorwaarts.

3.4 Overige zoogdieren

Onderzoek 2009

Tijdens het veldonderzoek zijn in het gebied de (licht) beschermde mol, konijn, haas en egel waargenomen (kaartbijlage 5). Verder zijn ook enkele exemplaren van de eekhoorn (tabel 2) aangetroffen en is vermoedelijk een stinkdier (exoot) gezien. Beide diersoorten zijn uitsluitend op het terrein van Groot-Schuylenburg waargenomen. Gezien de waarneming van meerdere eekhoorns binnen het plangebied kan er van worden uitgegaan dat zij zich hier voortplanten en dat er zich verblijfplaatsen (nesten) bevinden in de boomkronen.

Opvallend is het talrijke voorkomen van het konijn en egel. Na een sterke afname van de konijnenpopulatie in Nederland door ziekte, lijkt de soort zich op verschillende plaatsen weer flink uit te breiden. Per veldbezoek zijn meerdere konijnen waargenomen in de omgeving van de sportvelden op Groot-Schuylenburg. Van egel zijn eveneens tijdens de meeste veldbezoeken op Groot-Schuylenburg één of meerdere exemplaren waargenomen. Van steenmarter zijn geen exemplaren of sporen waargenomen, ondanks de extra aandacht voor de soort tijdens de veldbezoeken. Gelet op het nog vrij schaarse voorkomen van steenmarters in en rond Apeldoorn is het weinig waarschijnlijk dat de soort toch binnen het plangebied aanwezig is.

Strikt beschermde soorten als waterspitsmuis, boommarter en das zijn niet bekend uit het plangebied of directe omgeving. Geschikt leefgebied is binnen het plangebied voor deze soorten bovendien ook niet of slechts in zeer beperkte mate aanwezig. Daarbij komt dat het plangebied aan drie zijden ligt ingeklemd in de stedelijke omgeving van Apeldoorn en aan alle zijden wordt omringd door drukke verkeerswegen.

Eerdere onderzoeken

Ook gedurende de eerder uitgevoerde onderzoeken zijn uitsluitend algemeen voorkomende beschermde soorten waargenomen. Naast de genoemde soorten konijn, egel, mol en haas zijn destijds met vallenonderzoek de algemeen voorkomende beschermde rosse woelmuis, bosmuis, veldmuis en huisspitsmuis vastgesteld en is

niet beschermde bruine rat waargenomen. Waarnemingen van eekhoorn zijn gedurende deze onderzoeken niet gedaan.

3.5 Amfibieën

Onderzoek 2009

Tijdens het veldonderzoek naar amfibieën is op grond van geluidswaarnemingen de aanwezigheid van bastaardkikker en/of poelkikker opgemerkt. Met behulp van het schepnet is echter uitsluitend bastaardkikker gevangen. De aanwezigheid van poelkikker is niet door vangst bevestigd en is door het ontbreken van geschikt habitat ook niet aannemelijk. De poel in de nabij omgeving van de waarnemingen is in potentie geschikt voor poelkikker maar blijft ongewijzigd aanwezig en valt buiten de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen. Van negatieve effecten is dan ook geen sprake.

Uit de literatuur zijn geen waarnemingen van poelkikkers in of direct rond het plangebied bekend. Wel is een onbevestigde waarneming bekend van een gevangen poelkikker net ten noordoosten van het plangebied in het terrein Het Woudhuis. De waarneming betreft een vangst op 10 oktober 2008 in een plas in een voormalig agrarisch gebied (www.waarneming.nl).

Op basis van aanwezig biotoop kunnen in het gebied verder de licht beschermde gewone pad en bruine kikker worden verwacht. Andere zeldzame en kritische amfibieënsoorten zoals boomkikker en kamsalamander zijn niet aangetroffen en worden hier op basis van bekende verspreidingsgegevens ook niet verwacht (Spitzen – van der Sluijs et al., 2007).

Eerdere onderzoeken

Gedurende de eerdere onderzoeken door Mertens zijn uitsluitend algemeen voorkomende amfibieën aangetroffen. Het gaat om bruine kikker, bastaardkikker/groene kikker complex, gewone pad en kleine watersalamander.

3.6 Overige beschermde soorten

Andere (strikt beschermde) soorten zijn niet aangetroffen en worden hier door het ontbreken van geschikt leefgebied ook niet verwacht. Ook gedurende de eerdere onderzoeken zijn geen andere waarnemingen gedaan van beschermde soorten dan eerder genoemd (Mertens 2004a/b en 2007 en Blankena 2007). Ook uit de beschikbare literatuurbronnen zijn geen recente waarnemingen bekend van strikt beschermde soorten.

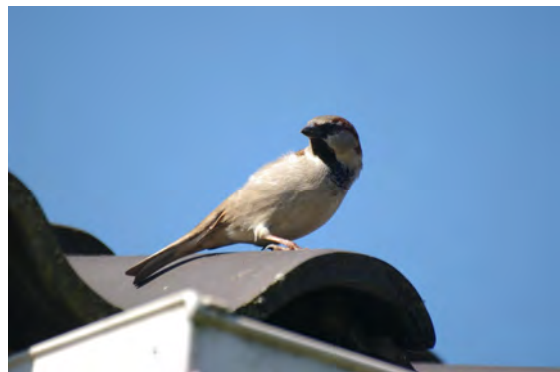

Foto 2. Mannetje huismus op dakrand.

4.**EFFECTENBEOORDELING EN CONCLUSIES****4.1 Effectenbeoordeling****Licht beschermde soorten (tabel 1)**

Geconcludeerd wordt dat het projectgebied een geschikt leefgebied vormt voor vooral een kleine groep van algemeen voorkomende, licht beschermde soorten. De voorgenomen gebiedsontwikkeling leidt naar verwachting tot een (tijdelijke) verstoring en vernieling van geschikt leefgebied voor een aantal van deze beschermde soorten. Van negatieve effecten op landelijke of regionale populaties van deze soorten is echter geen sprake.

Vogels (tabel 2)

Er zijn binnen het plangebied met uitzondering van huismus geen vogelsoorten vastgesteld die jaarrond gebruik maken van hun vaste rust- en verblijfplaatsen. De in het gebied vastgestelde territoria en nestbomen van grote bonte specht worden met de wetswijziging van 26 augustus 2009 niet langer beschouwd als een zogenaamde 'jaarrond beschermde soort'. Hoewel kwantitatieve gegevens van huismus ontbreken is duidelijk dat op de locaties waar de huismus is aangetroffen geen ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden die een negatief effect zouden kunnen hebben op deze soort. De locaties met bebouwing waar huismus is aangetroffen blijven gehandhaafd, alsook de directe omgeving hiervan. Een en ander betekent dat wanneer versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, geen (ontheffingsplichtige) verstoring van verblijfplaatsen (nesten) van vogels optreedt.

Vleermuizen (tabel 3)Gewone dwergvleermuis

Binnen het plangebied is langs de Zutphensestraat een vliegroute van gewone dwergvleermuis vastgesteld (*Mertens 2004a en 2007*) die een wezenlijk onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de soort ter plekke. Tevens is bij de kwekerij, aan de oostzijde van het plangebied, in 2009 een belangrijk foerageergebied voor gewone dwergvleermuis

aangetroffen. Het waterbassin in combinatie met een laanbeplanting langs de onverlichte weg (de Woudhuizermark) en een brede (ondiepe) watergang, maakt deze locatie tot een gunstig gelegen foerageergebied voor vleermuizen. Binnen dit deelgebied wordt mogelijk een onderwijsinstelling ontwikkeld. Bestaande wegen, sloten en beplanting blijft volgens informatie van de gemeente gehandhaafd.

Hoewel de gewone dwergvleermuis niet bekend staat als (zeer) gevoelig voor verstoring door verlichting, zal de verlichting in de nieuwe situatie niet in intensiteit moeten toenemen ten opzichte van de huidige situatie, en zal ter plaatse van de Zutphensestraat voorkomen moeten worden dat de resterende groenzone direct wordt aangestraald. Tevens geldt als voorwaarde dat er een begeleidende groenzone van opgaande bomen/bosbegroeiing gehandhaafd blijft.

Aan de oostzijde van Groot-Schuylenburg is een verblijfplaats van gewone dwergvleermuis aangetroffen in één van de bijgebouwen die gebruikt wordt als werkplaats. Aan de hand van het inrichtingsplan wordt geconcludeerd dat de aanwezige bebouwing en daarmee ook de verblijfplaats zal verdwijnen. Op de locatie van de werkplaatsen is namelijk een uitbreiding van een aantal woonvoorzieningen gepland. Een andere (mogelijke) verblijfplaats betreft één van de monumentale panden van Groot-Schuylenburg. Deze panden blijven echter gehandhaafd in de plannen, waarmee geen negatief effect valt te verwachten op deze (mogelijke) verblijfplaats. Uitgangspunt daarbij is wel dat ook in de kwaliteit van de leefomgeving hier van vleermuizen geen structurele wijzigingen optreden. Het gaat dan vooral om negatieve effecten door een toename van bijvoorbeeld verlichting.

Verder zijn in het hele plangebied enkele tientallen foeragerende en (in het najaar) enkele baltsende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Andere verblijfplaatsen dan eerder genoemd zijn niet vastgesteld. De plannen zullen wel van invloed zijn op het

foerageer- en baltsgedrag van de gewone dwergvleermuizen. Met name in het zuidelijk deel van het projectgebied zal de huidige situatie compleet veranderen. Voor een deel blijven de wegen- en groenstructuren (houtwallen) intact, maar worden rondom voorzien van woonwijken. Hiermee zal het verlichtingsregime in het gebied drastisch veranderen (toenemen). De gewone dwergvleermuis is een soort die veel voorkomt in een stedelijke omgeving. Ook verlichting heeft op deze soort niet een negatief, verstorend effect te hebben. Bekend is dat de soort ook regelmatig wordt aangetrokken door verlichting. Het huidige overwegend open agrarisch gebied zal worden omgevormd naar woonwijken met het nodige groen in de vorm van tuinen en groenvoorzieningen, wat op zich aantrekkelijker is voor vleermuizen in vergelijking met de huidige situatie. Daarbij komt dat foeragerende dwergvleermuizen vooral zijn waargenomen binnen het bosgebied van Groot-Schuylenburg dat grotendeels ongewijzigd blijft bij de nieuwbouwplannen. Negatieve effecten op foeragerende (en baltsende) dwergvleermuizen binnen deze deelgebieden worden daarom niet verwacht.

Baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis

In het bosgebied van Groot-Schuylenburg zijn baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis aangetroffen. Gelet op de biotoopeisen van beide soorten en het ontbreken van geschikte leefgebieden in de directe omgeving van het plangebied, is het waarschijnlijk dat beide soorten verblijfplaatsen binnen het plangebied hebben. De waarnemingen concentreren zich in het deelgebied Groot-Schuylenburg. De waargenomen aantallen zijn zeer klein. Beide soorten bewonen in het zomerhalfjaar zowel boomholten als gebouwen.

Binnen het plangebied van Groot-Schuylenburg zijn de voorgenomen ontwikkelingen beperkt en geconcentreerd tot het meest oostelijke deel van dit gebied (Parkbos Schuylenburg). De waarnemingen van beide soorten liggen op enige afstand hiervan. Negatieve effecten op foeragerende vleermuizen zijn daardoor niet waarschijnlijk, bovendien blijft het bosrijke biotoop grotendeels gehandhaafd. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn niet aangetroffen maar zouden zich (theoretisch) in te slopen

gebouwen of te kappen beplanting kunnen bevinden. Uitgesloten wordt dat zich in of dichtbij de 10 meter zone langs de Zutphensestraat verblijfplaatsen bevinden. Hiervoor is de verstoring, ondermeer door verlichting, te groot. Daarnaast zijn in het bosgebied (veel) meer en potentieel beter geschikte verblijfplaatsen aanwezig. Hoewel negatieve effecten op verblijfplaatsen (door sloop en kap) in en rond de 10 meter zone kunnen worden uitgesloten, geldt dit niet voor de overige ontwikkelingen zoals nieuwbouw en renovatie binnen het Parkbos Schuylenburg.

Overige vleermuissoorten

Van laatvlieger en ruige dwergvleermuis (*Mertens 2004a/b*) zijn geen verblijfplaatsen of belangrijke foerageergebieden aangetroffen, waardoor het effect van de voorgenomen plannen op deze soorten minimaal zal zijn. Van watervleermuis zijn in het verleden enkele foeragerende dieren waargenomen boven de spoorloot ten zuiden van het plangebied (*Mertens 2004a/b*). Ook hier blijft de situatie gehandhaafd en gezien de ligging van de watergang ten zuiden de spoorlijn is geen effect te verwachten op het voorkomen van watervleermuis.

Van rosse vleermuis is slechts een enkel dier waargenomen in of boven het bosgebied Groot-Schuylenburg. Gezien de waarnemingen wordt niet verwacht dat deze vleermuizen een verblijfplaats hebben binnen het plangebied. Negatieve effecten op deze soorten zijn dan ook uitgesloten.

Overige beschermde soorten (tabel 2 en 3)

Binnen het plangebied zijn verschillende eekhoorns aangetroffen. Verblijfplaatsen (nesten) van eekhoorn zijn niet aangetroffen, maar zijn, gezien de leeftijd en soortensamenstelling van het bosgebied op het terrein van Groot-Schuylenburg vrijwel zeker aanwezig. Ook na uitvoering van de ruimtelijke ontwikkelingen blijft het gebied geschikt voor eekhoorns, van negatieve effecten op de (lokale) eekhoornpopulatie is naar verwachting geen sprake. Aandachtspunt is wel de mogelijke verstoring en vernieling van verblijfplaatsen (nesten) bij de kap van bomen. In de volgende paragraaf wordt hier nader op ingegaan.

De waarneming van vermoedelijk een stinkdier betreft een ontsnapt of losgelaten exemplaar.

Deze soort is niet beschermd binnen de Flora- en faunawet en wordt beschouwd als een exoot. Zoals eerder beargumenteerd, zijn binnen het plangebied geen andere strikt beschermde soorten aangetroffen en worden deze hier ook niet verwacht door het ontbreken van geschikt leefgebied. Van negatieve effecten op deze soorten is dan ook geen sprake.

4.2 Conclusies en advies

Strikt(er) beschermde soorten aanwezig

Geconcludeerd wordt dat er een aantal strikt(er) beschermde soorten voorkomen binnen de onderzoeksgebied. Het gaat om vleermuizen en eekhoorn.

Ontheffing en compensatie noodzakelijk voor verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis

Negatieve effecten vallen te verwachten op verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis binnen de projectlocatie. Negatieve effecten zijn ook te verwachten indien binnen het bosgebied Groot-Schuylenburg en de omgeving van de kwekerij grote wijzigingen plaatsvinden in de groene inrichting en verlichting van het gebied. Dit kan bijvoorbeeld door het aanbrengen van nieuwe straatverlichting langs de Barnewinkel, waardoor het belangrijke foerageergebied in de omgeving van de kwekerij minder geschikt wordt of onbereikbaar. In verband met het verstoren van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis (door sloop) is een ontheffing noodzakelijk. Ook voor de mogelijke verstoring van het jachtgebied van dwergvleermuizen ten westen van de kwekerij kan ontheffing noodzakelijk zijn. In deze fase van de planvorming rond de kwekerij is nog niet duidelijk hoe het gebied er na de herinrichting uit komt te zien. Geadviseerd wordt daarom om de effectenbeoordeling op deze deellocatie in een latere planfase uit te voeren, wanneer de plannen voldoende concreet en duidelijk zijn.

Door jurisprudentie in 2009 is het niet langer mogelijk om voor ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing te verkrijgen voor strikt beschermde (Bijlage IV Habitatrichtlijn) soorten. Aangetoond dient te worden dat er sprake is van dwingende redenen van groot

openbaar belang. Om die reden moet de noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing worden voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door dusdanige mitigerende maatregelen te nemen, dat negatieve effecten op vleermuizen kunnen worden uitgesloten. Wel biedt het Ministerie van LNV de mogelijkheid om ontheffing aan te vragen met het doel om een 'positieve afwijzing' te verkrijgen. Een en ander betekent dat LNV schriftelijk bevestigt dat de voorgenomen mitigerende maatregelen voldoende zijn en een ontheffing niet noodzakelijk is. Met het document kan richting derden duidelijk gemaakt worden dat zorgvuldig wordt gehandeld en eventuele bezwaren tegen de plannen eenvoudiger worden weerlegd. Wij adviseren dan ook om voor gewone dwergvleermuis ontheffing aan te vragen, gericht op een positieve afwijzing.

Ter compensatie (en mitigatie) van de soort dienen in de nieuw te bouwen wooneenheden nieuwe verblijfplaatsen te worden aangebracht, bijvoorbeeld door open stootvoegen, zodat er toegang ontstaat naar de spouwmuur of door het ophangen van vleermuiskasten in de omgeving.

Vliegroute langs Zutphensestraat

Van de gewone dwergvleermuis is tijdens de onderzoeken in 2003 en 2007 een vliegroute vastgesteld langs de Zutphensestraat (*Mertens 2004a en 2007*). Tijdens het onderzoek in 2009 is de vliegroute niet vastgesteld. Het is aannemelijk dat de destijds vastgestelde vliegroute nog steeds in meer of mindere mate in gebruik is. In het eerdere onderzoek wordt geconcludeerd dat met de verbreding van de weg geen negatief effect optreedt op deze vliegroute.

Langs de zuidzijde van de Zutphensestraat zal over een breedte van circa 10 meter het aanpalende bos worden verwijderd. Daarmee wordt het bos smaller, maar langs de nieuwe weg zal wel een begeleidende bos/bomenrand aanwezig blijven. Met het handhaven van een wegbegeleidende, opgaande begroeiing van bos/bomen zal de functie als vliegroute niet vervallen. Daarbij moet aandacht worden besteed aan de straatverlichting, die ten opzichte van de huidige situatie niet in intensiteit moet toenemen en waarbij

aanstraling van de groenzone zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Gegeven het feit dat de gewone dwergvleermuis ook in de huidige, verlichte situatie de vliegroute gebruikt, zijn dan geen negatieve effecten te verwachten.

Nader onderzoek baardvleermuis en grootoorvleermuis

In verband met de mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen van baardvleermuis en grootoorvleermuis binnen het Parkbos Schuylenburg dient kort voor de kap van bomen een nadere inspectie van geschikte boomholten plaats te vinden, bijvoorbeeld met behulp van een boomcamera.

In verband met de sloop van een aantal gebouwen wordt geadviseerd om een (beperkt) nader veldonderzoek uit te voeren in de periode van 15 april tot 15 mei. Genoemde periode komt voort uit het Vleermuisprotocol en vormt een combinatie tussen de baltsperiode van grootoorvleermuizen en de periode waarin baardvleermuizen gebruik (beginnen te) maken van hun zomerverblijven. Het onderzoek bestaat uit een inventarisatie met behulp van een batdetector met een minimale inspanning van twee veldrondes. Het onderzoek kan zich beperken tot die gebiedsdelen waar sloop plaatsvindt en gecombineerd worden met de locaties waar bomen moeten worden gekapt. Op deze wijze wordt rekening gehouden met mogelijk aanwezige verblijfplaatsen en een goede invulling gegeven aan de zorgplicht uit de Flora- en faunawet. Indien verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen, zal een aanvulling op de ontheffing moeten worden aangevraagd.

Nadere inspectie eekhoornnesten

Met betrekking tot eekhoorn is het mogelijk dat met de kap van bomen ten behoeve van woningbouw aan de oostzijde van Groot-Schuylenburg nestbomen van deze soort worden verwijderd. Wanneer duidelijk is of en welke bomen worden gekapt, dient een nadere inspectie plaats te vinden naar de aanwezigheid van nestbomen van eekhoorn.

Indien nesten worden aangetroffen, kan het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn. Gezien het feit dat het bos grotendeels gehandhaafd blijft wordt het ecologisch

functioneren van de populatie eekhoorns niet aangetast. Daarmee is er zicht op het verkrijgen van een eventueel noodzakelijke ontheffing.

Met in achtneming van de zorgplicht geen ontheffingsaanvraag voor overige beschermde soorten noodzakelijk

Ten aanzien van de groep van overige beschermde en ontheffingsplichtige soorten wordt met de inrichting van het gebied niet verwacht verblijfplaatsen of functioneel leefgebied daarvan wordt verstoord. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten dan ook niet aan de orde.

Een aandachtspunt tot slot blijft de mogelijke verstoring van verblijfplaatsen van vogels en hun broedsels. Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen (dat voor de meeste soorten loopt van maart tot en met juli) uitgevoerd mogen worden.

Foto 3. Bosje langs Laan van Erica (bron: www.bing.com).

Ontwikkelingslocaties westzijde van Laan van Erica

In november 2009 is een verkennend veldbezoek aan de deellocaties rond de Laan van Erica gebracht zoals weergegeven in figuur 1. Het terrein ten westen van de Laan van Erica bestaat uit enkele braakliggende percelen, braamruigten en bosopstanden (foto's 3 t/m 5). Het bos bestaat uit een L-vormige rij met voornamelijk oude zomereiken (diameter op borsthoogte van 40 tot 70 cm). In enkele bomen zijn holten zichtbaar. Aan de noordzijde van het terrein grenzend aan de Zutphensestraat bestaat het bos uit jonge opslag van eik en berk. Langs de Laan van Erica is een laanbeplanting aanwezig. Het terrein ten zuiden van Omnisport bestaat uit braakliggend, zandig terrein dat deels in gebruik is als parkeerplaats.

Beide deellocaties maakten onderdeel uit van het basisonderzoek door Mertens in 2003 (Mertens 2004a). Het boselement grenst aan het onderzoeksgebied langs de Zutphensestraat dat in 2007 door Mertens is onderzocht. Tijdens beide onderzoeken zijn geen bijzondere waarnemingen gedaan van strikt beschermde soorten. De onderzoeksinspanning naar de groep van strikt beschermde vleermuizen bestond uit één veldbezoek in juni 2003 en twee veldbezoeken in 2007 (in juni en september).

Met het verkennende veldbezoek in november 2009 wordt de aanwezigheid van ontheffingsplichtige vogels als roofvogels en uilen uitgesloten. Ook zijn geen nesten waargenomen van soorten als roek of eekhoorn. Hoewel niet waarschijnlijk kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het boselement ten westen van de Laan van Erica (geel in figuur 1) niet op voorhand worden uitgesloten. In een aantal bomen zijn holten zichtbaar die een functie kunnen hebben als overwinteringslocatie of zomerverblijf. Nader onderzoek is noodzakelijk om een beeld te krijgen van de mogelijke functie van de beplanting voor vleermuizen.

De deellocatie die deels in gebruik is als parkeerplaats, deels bestaat uit braakliggend terrein is ongeschikt als leefgebied voor strikt(er) beschermde soorten. Van strijdigheid

Foto's 4 en 5. Bosje langs Laan van Erica.

van de voorgenomen ontwikkelingen met de Flora- en faunawet is dan ook geen sprake.

4.3 Samenvatting

In de tabel op de volgende pagina worden de belangrijkste conclusies per deelgebied samengevat. Tevens worden mitigerende maatregelen aangegeven en vermeld of nader onderzoek of een ontheffing noodzakelijk is.

4.4 Afbakening

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eelerwoude aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten of gedeelten van deze rapportage zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt

Eelerwoude geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden door het voorkomen van beschermde flora en fauna en de gevolgen die de wet daaraan stelt.

De Flora- en faunawet is constant in beweging. Naar aanleiding van enkele recente uitspraken van de rechter wordt de interpretatie van de wetgeving momenteel door het Ministerie van LNV heroverwogen en mogelijk ook bijgesteld. De gevolgen hiervan zijn op dit moment slechts ten dele bekend. Wij adviseren u om uzelf op de hoogte te houden via de informatie op de site van het Ministerie van LNV (www.minlnv.nl). Uiteraard kunt u ook contact met ons opnemen over de laatste stand van zaken.

	soort	beschermingsstatus	deelgebied	(deel)functie	onthefing noodzakelijk	nader onderzoek noodzakelijk naar	mitigerende maatregelen
vleamuizen	gewone dwergvleermuis	HRL / bijlage 3 Ffwet	Groot-Schuylenburg	verblijfplaats in gebouw	x		nieuwe verblijfplaatsen creëren in nieuwbouw
							verblijfplaats ongeschikt maken buiten kwetsbare perioden(n)
			omgeving Kwekerij	belangrijk foerageergebied	(x)		beperken verlichting
							handhaven groenelementen
	gewone grootoorvleermuis	HRL / bijlage 3 Ffwet	Zutphensestraat	vliegroue	(x)		beperken verlichting, aanplant nieuw opgaand groen
							geen versterking intensiteit verlichting en voorkomen van aanstraling van bosrand
							handhaving van aaneengesloten, lijnvormige bosrand/bomen langs de weg, waar nodig aanvullen
vogels	gewone baardvleermuis	HRL / bijlage 3 Ffwet	Nieuwbouw & renovatie Parkbos Schuylenburg	leefgebied	?	verblijfplaatsen in gebouwen en boomholten bij kap en sloop	handhaven groenelementen & gebouwen, beperken verlichting
	baardvleermuis	HRL / bijlage 3 Ffwet	Nieuwbouw & renovatie Parkbos Schuylenburg	leefgebied	?	verblijfplaatsen in gebouwen en boomholten bij kap en sloop	handhaven groenelementen & gebouwen, beperken verlichting
	vleermuissoorten algemeen	HRL / bijlage 3 Ffwet	bosje langs Laan van Erica	verblijfplaats	?	verblijfplaatsen in boomholten	zoveel mogelijk handhaven lijnvormige beplanting langs weg, beperken verlichting
overige beschamde soorten	huismus	VRL / tabel 2 Ffwet	totale projectlocatie	leefgebied			handhaven broedplaatsen in gebouwen en directe leefomgeving
	overige soorten	VRL / tabel 2 Ffwet	totale projectlocatie	divers			versturende werkzaamheden uitvoeren buiten broedseizoen
overige beschamde soorten	eekhoorn	tabel 2 Ffwet	Nieuwbouw & renovatie Parkbos Schuylenburg	leefgebied	(x)	verblijfplaatsen (nesten) bij kap van beplanting	handhaven groenelementen
	grasklokje & brede wespenorchis	tabel 1 Ffwet	Laan van Erica / Woudhuizermark	groeiplaats			handhaven groeiplaatsen, dan wel verplaatsen van exemplaren
	divers	tabel 1 en 2 Ffwet	totale projectlocatie	leefgebied			algemene zorgplicht, geen specifieke maatregelen
x	advies: ontheffing aanvragen (met doel 'positieve afwijzing')						
(x)	onthefing niet noodzakelijk wanneer voldoende mitigerende maatregelen worden getroffen						
?	onthefing mogelijk noodzakelijk (eerst nader onderzoek uitvoeren)						

LITERATUUR

Blankena, G.J., 2007. *Quick-scan vogels Schuylenburg 2007*. Gemeente Apeldoorn, Apeldoorn.

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren*. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland (deel 9)*. Naturalis / EIS Nederland, Leiden.

Koninklijke Vermande, 1999-2006, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Mertens, adviesbureau, januari 2004 (a). *Natuurwaarden van de Oostpoort in de gemeente Apeldoorn*. Bureau Mertens, Wageningen.

Mertens, adviesbureau, 2004 (b). *Natuurwaarden in het plangebied Zonnehoeve en toetsing van de plannen aan de Flora- en faunawet..* Bureau Mertens, Wageningen.

Mertens, adviesbureau, januari 2004. *Natuurwaarden van de Oostpoort in de gemeente Apeldoorn*. Bureau Mertens, Wageningen.

Mertens, adviesbureau, november 2007. *Vleermuizen in vijf reconstructiegebieden in 2007 in Apeldoorn*. Bureau Mertens, Wageningen.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Royal Haskoning, 17 juni 2009. *Aanvulling MER De Voorwaarts Gemeente Apeldoorn*. Royal Haskoning, Nijmegen.

Spitzen-van der Sluijs, A.M. et al., 2007. *Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland 1985 – 2005*. Ravon / Provincie Gelderland, Nijmegen / Arnhem.

BIJLAGE 1. FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voor zover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets, waarbij wordt gekeken naar de gunstige staat van instandhouding.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden en van de betrokken soort(en) af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor de soorten die zijn genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn wordt geen ontheffing verleend bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor de soorten van bijlage 1 geldt dat bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting voor versterking altijd een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor versterking van vogels en vogelnesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd.

De nesten van 'categorie 5-soorten' zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor de overige vogelsoorten geldt dat verstoring van broedende exemplaren is verboden. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli.

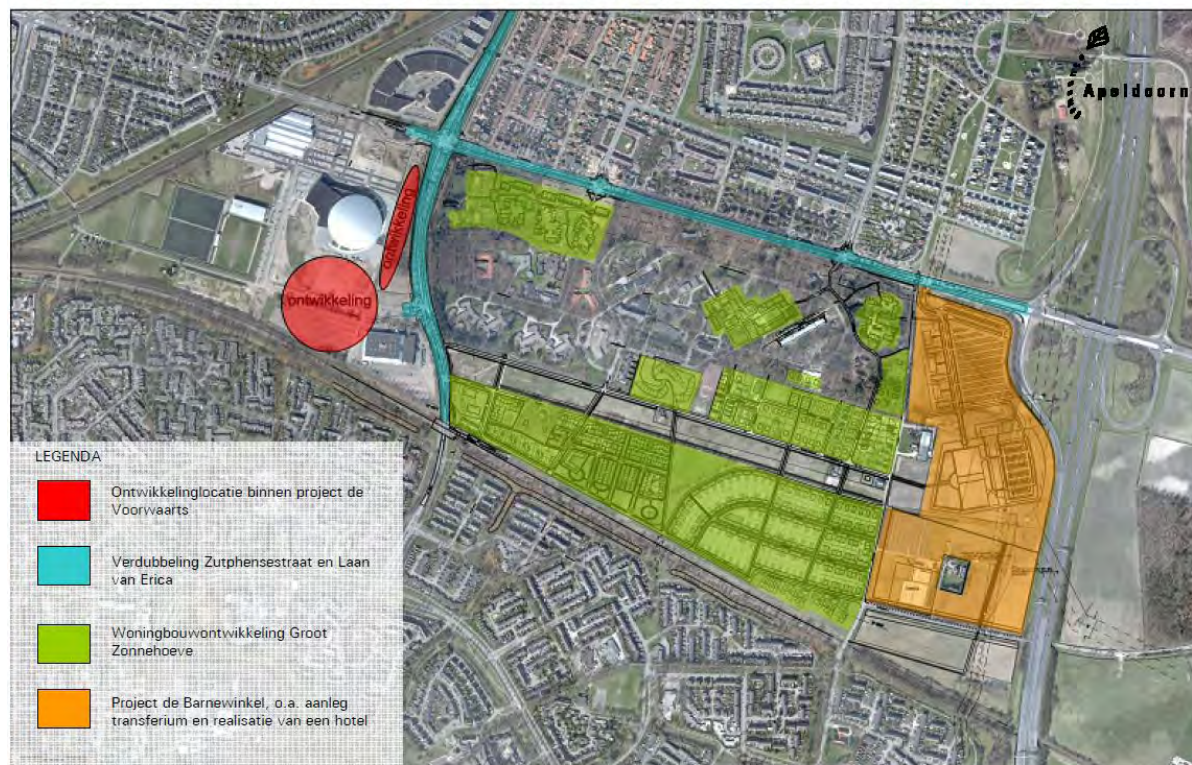
Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

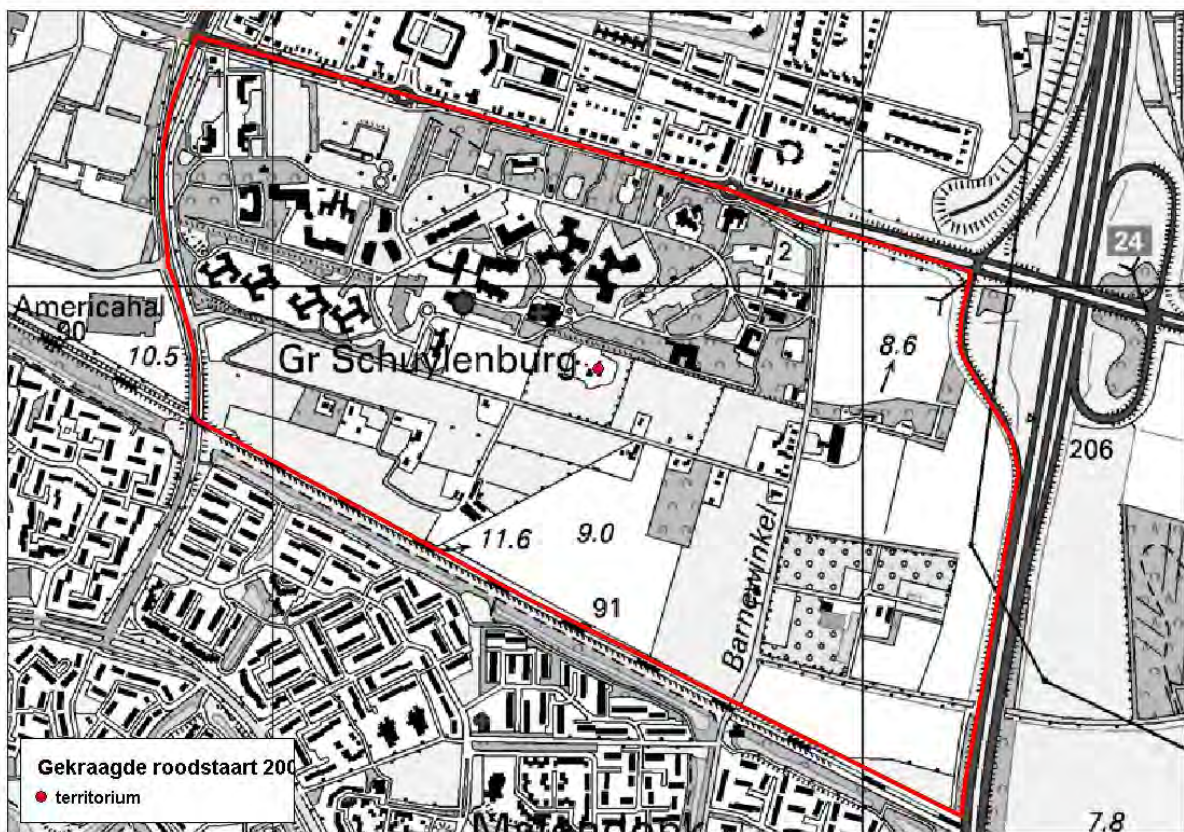
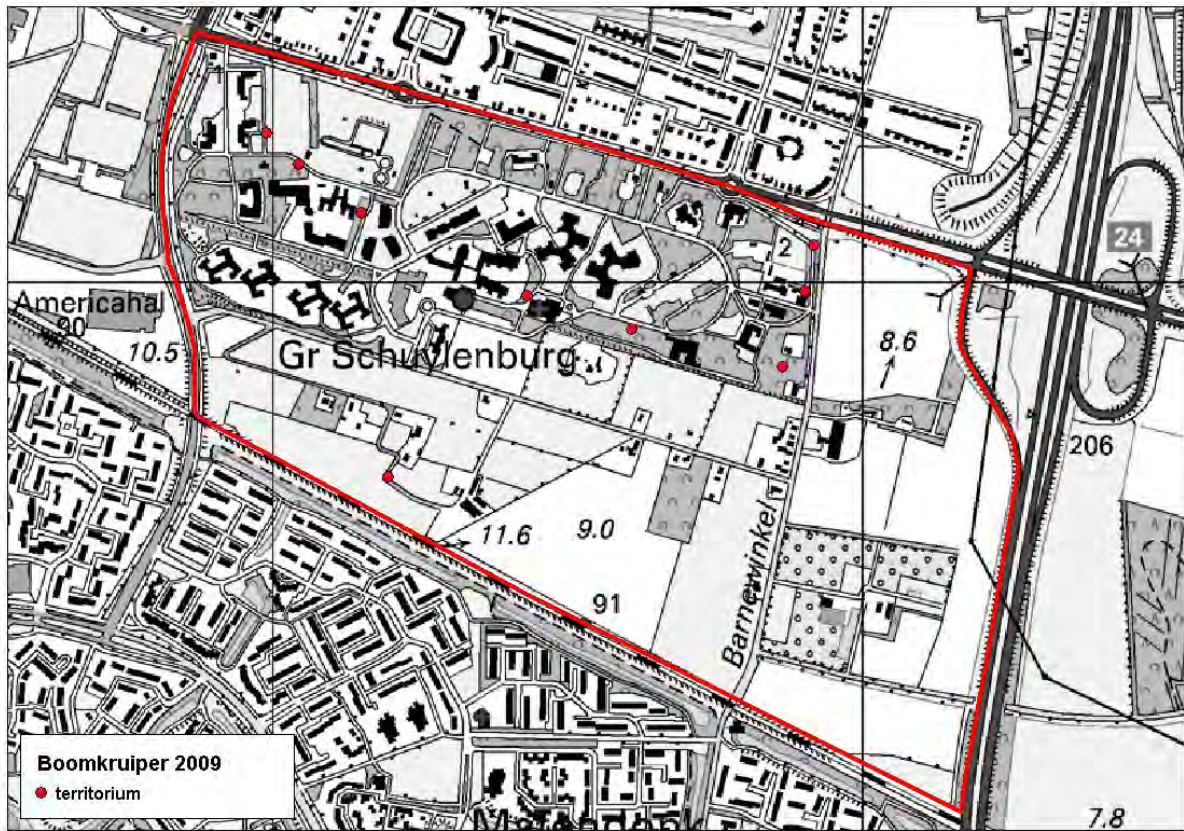
BIJLAGE 2. PROJECTENOVERZICHT APELDOORN-OOST

(Bron: Gemeente Apeldoorn, 18 december 2009).

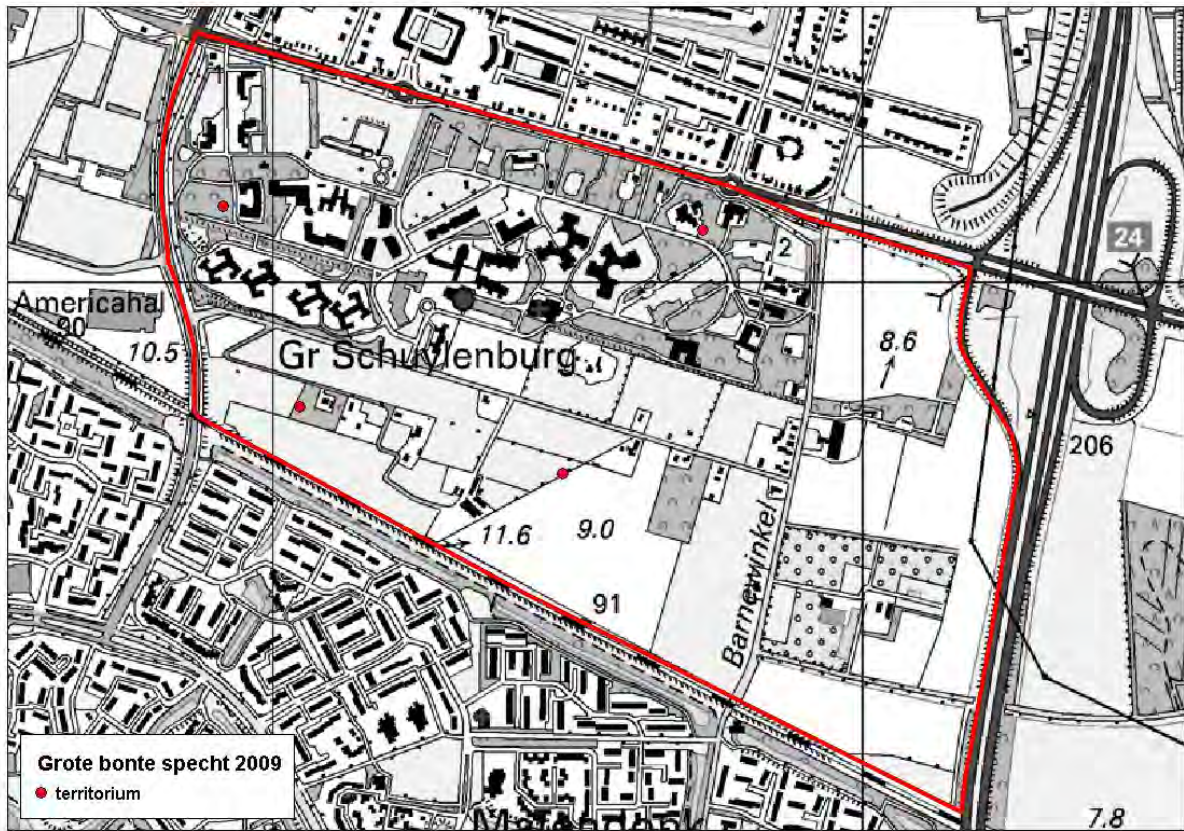
PROJECTENOVERZICHT APELDOORN OOST – V.L.N.R. DE VOORWAARTS, VERDUBBELING ZUTPHENSESTRAAT/ LAAN VAN ERICA, GROOT ZONNEHOEVE EN DE BARNEWINKEL

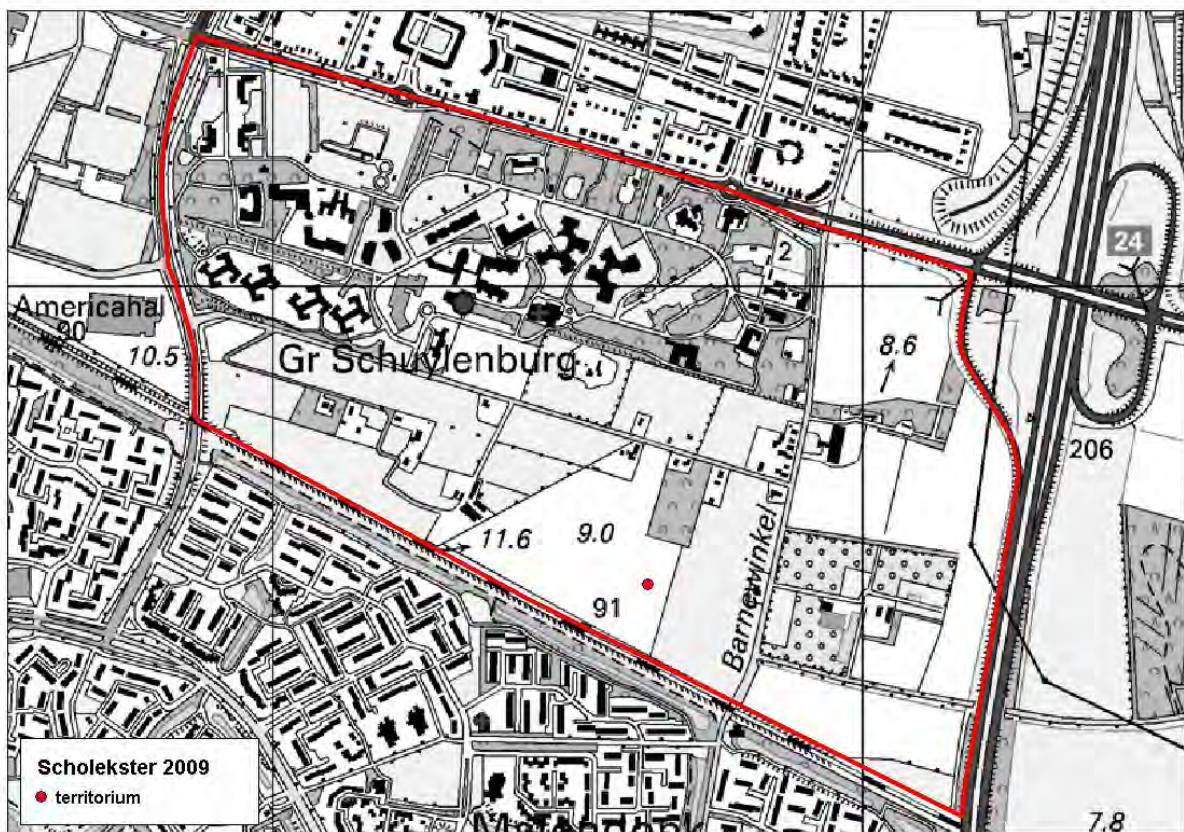
BIJLAGE 3. VERSPREIDINGSKAARTEN BROEDVOGELS

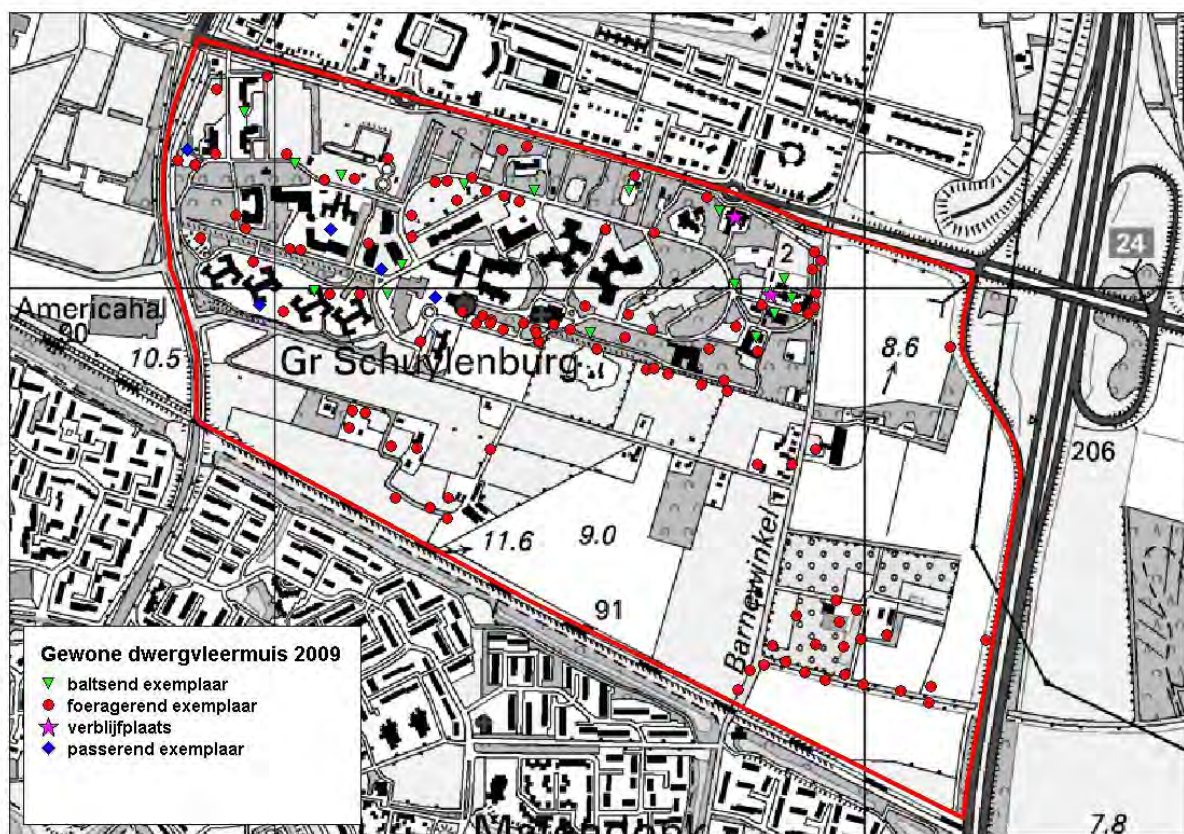
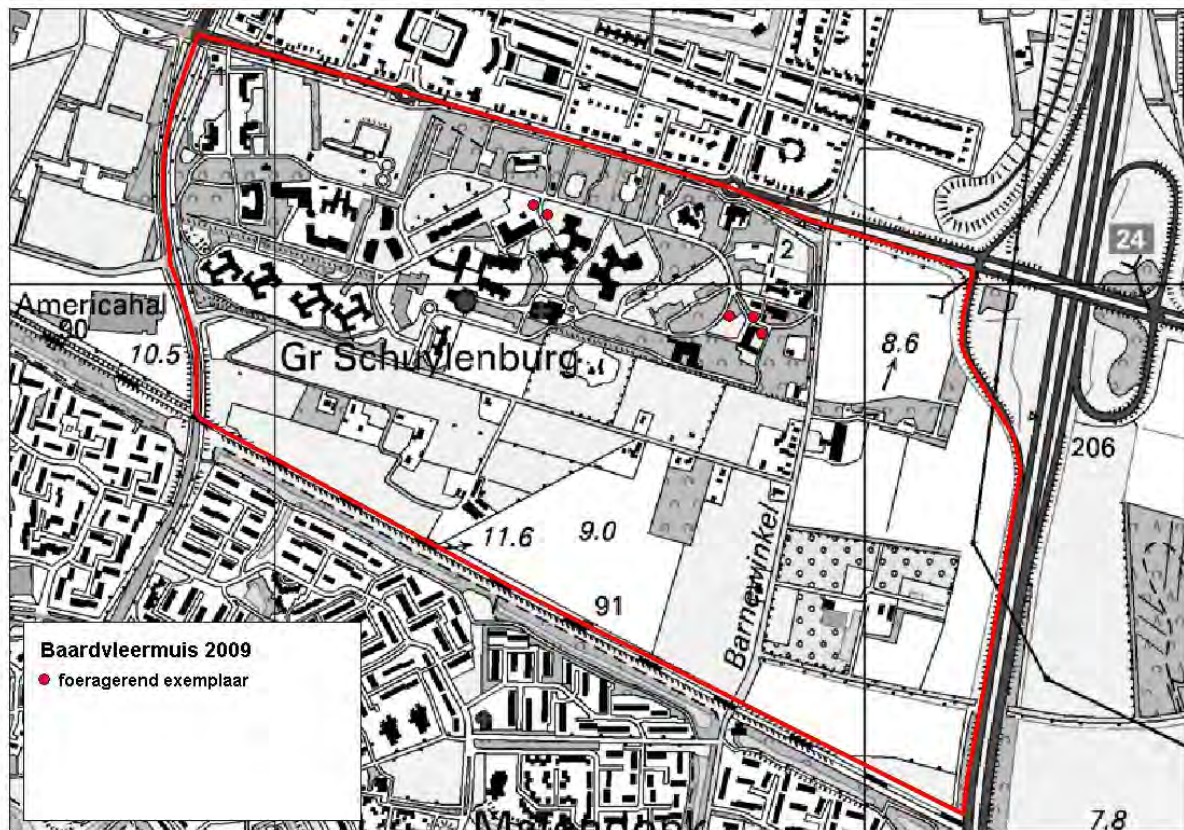

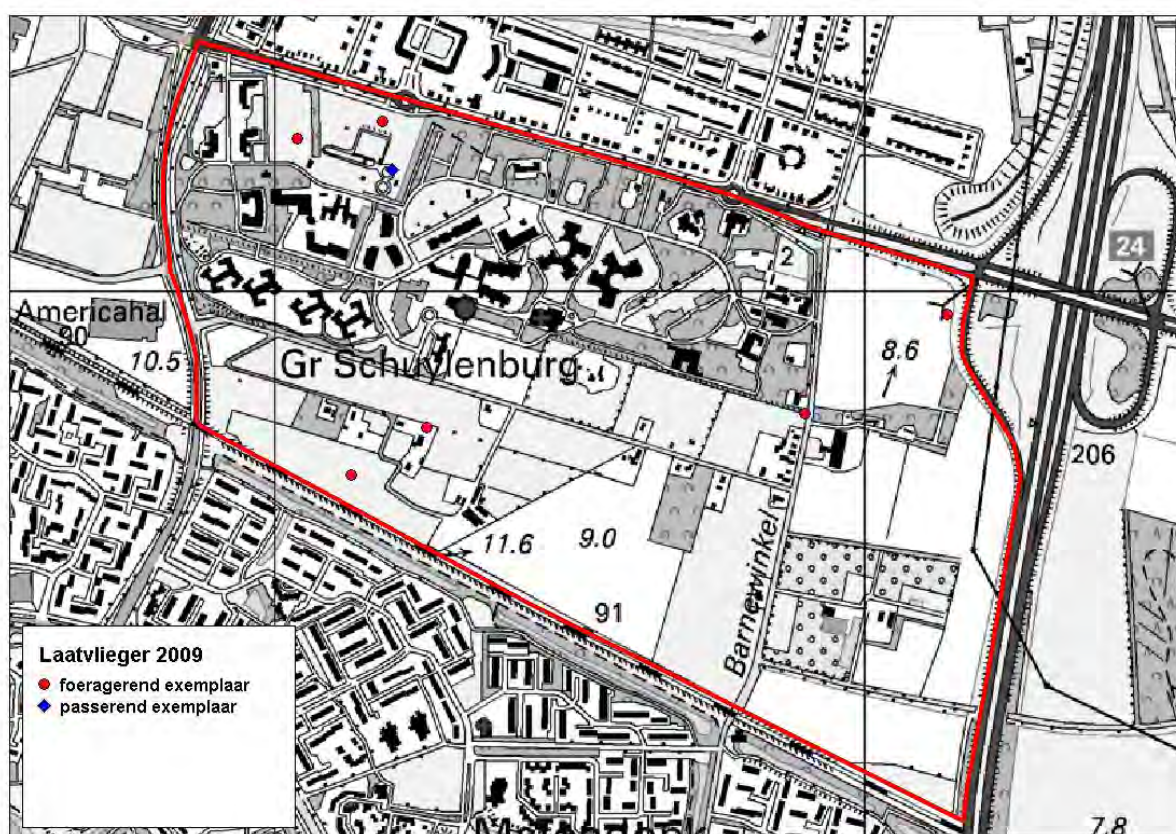
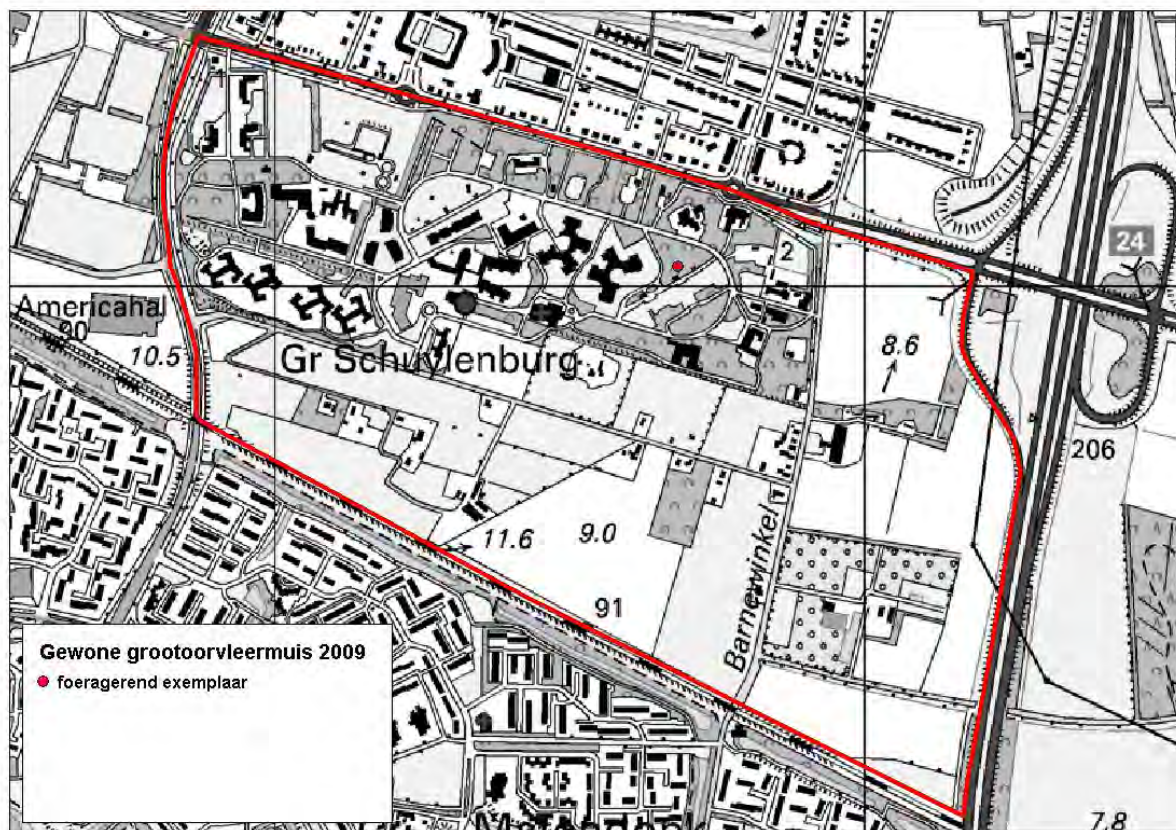

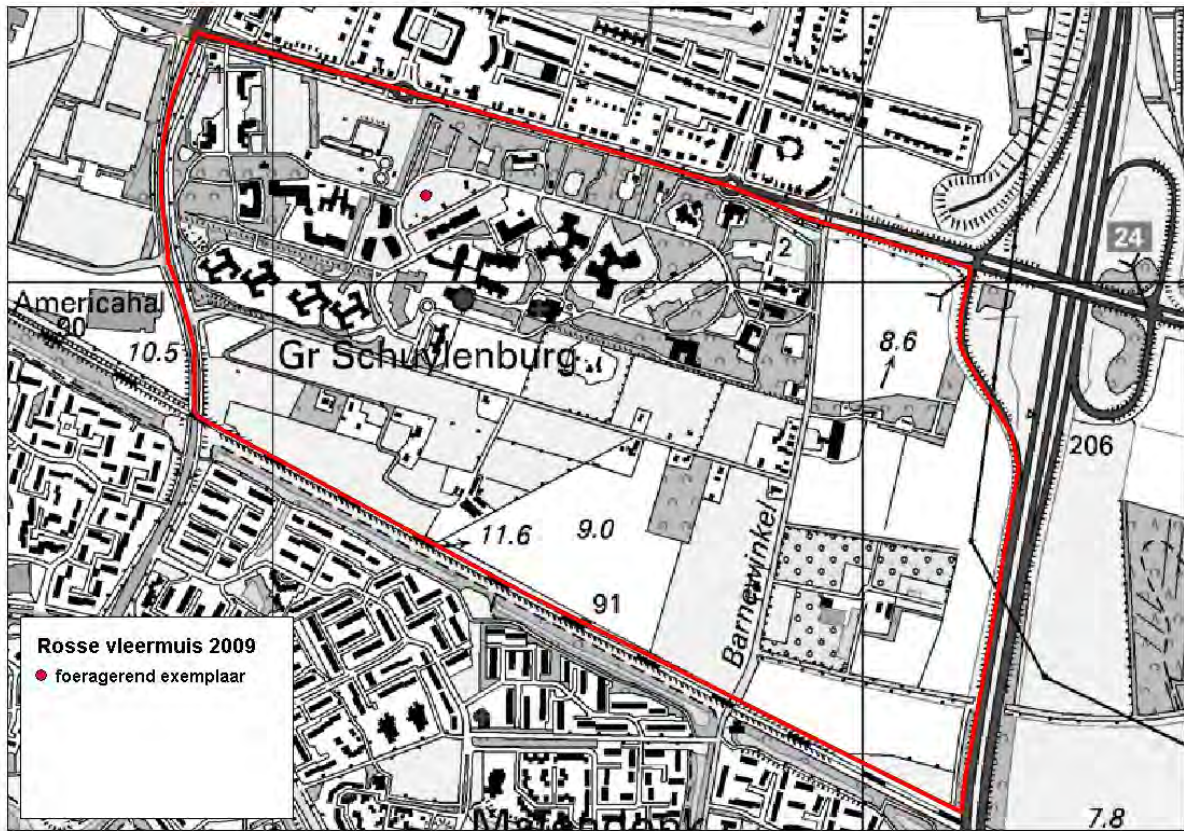

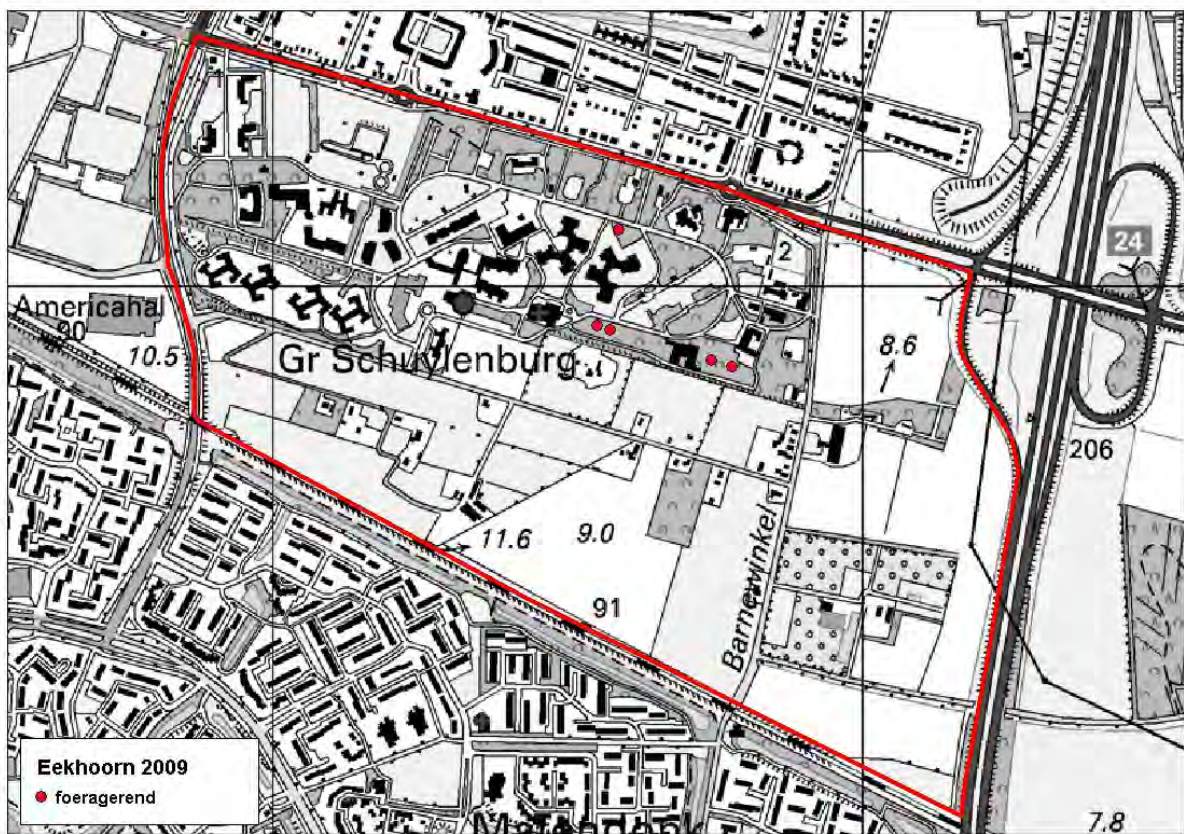
BIJLAGE 4. VERSPREIDINGSKAARTEN VLEERMUIZEN

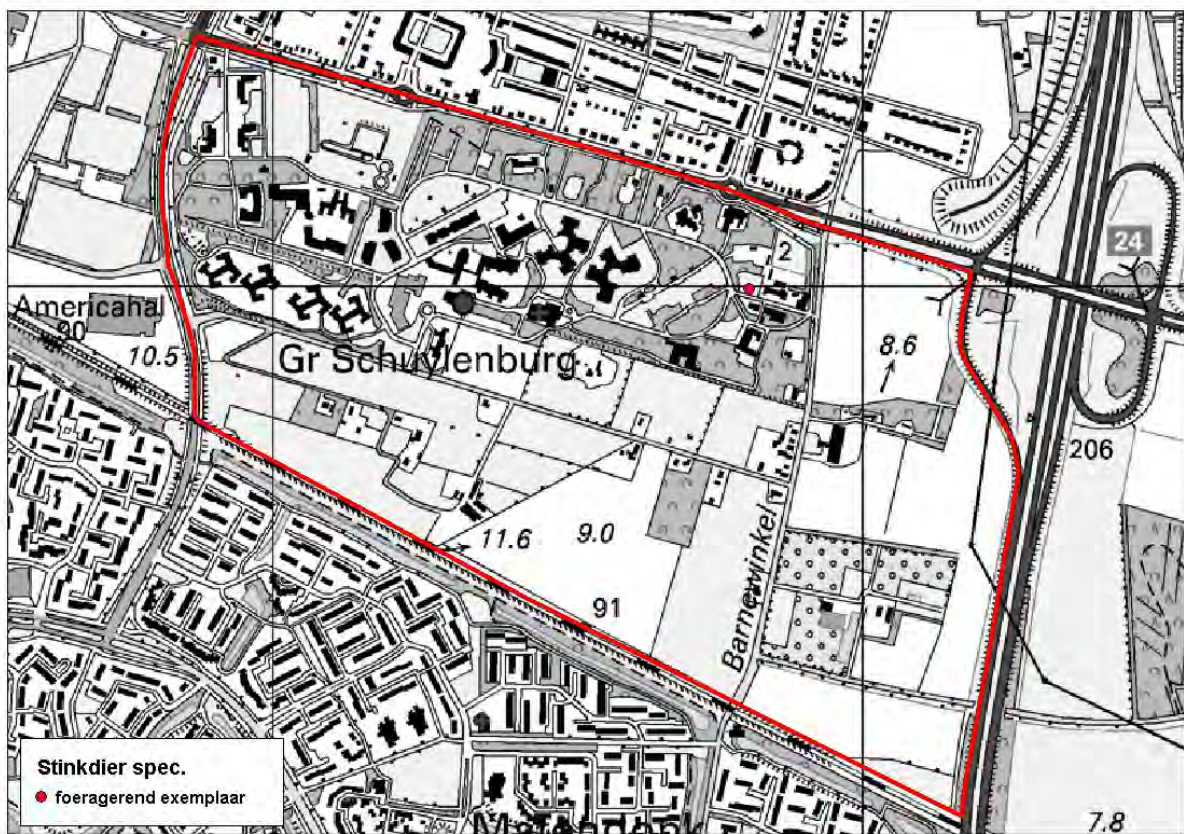

BIJLAGE 5. VERSPREIDINGSKAARTEN OVERIGE ZOOGDIEREN

BIJLAGE 6. VERSPREIDINGSKAARTEN AMFIBIEËN

